

เสวนา “ศึกษาอดีต เรียนรู้ปัจจุบัน สู่อนาคตกับวิทยาศาสตร์ไทยสู้ภัยโควิด”

นายณภดล แก้วบรรพต นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ
นางสาวอัคริมา บุญอยู่ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ
กองหอสมุดและศูนย์สารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การศึกษาอดีต จะทำให้เกิดการเรียนรู้แนวคิดวิวัฒนาการของวิทยาศาสตร์ไทย สร้างความตระหนักถึงความสำคัญ และเป็นแรงบันดาลใจในการผลักดันให้เกิดพลังสร้างสรรค์งานด้านวิทยาศาสตร์ไทยในปัจจุบันและอนาคต ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เกิดการวิจัย พัฒนา และคิดค้นนวัตกรรมต่าง ๆ โดยการนำองค์ความรู้จากการพัฒนาในอดีตมาต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น การพัฒนาชุด PPE วัคซีน ยา ให้สามารถป้องกันและรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ในปัจจุบันได้ กรมวิทยาศาสตร์บริการ (วศ.) จึงร่วมกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) จัดงานเสวนาเรื่อง “ศึกษาอดีต เรียนรู้ปัจจุบัน สู่อนาคตกับวิทยาศาสตร์ไทยสู้ภัยโควิด” ในวันพฤหัสบดีที่ 26 สิงหาคม 2564 เวลา 12.30 – 16.00 น. ณ ห้องแถลงข่าว ชั้น 1 อาคารพระจอมเกล้า กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และในรูปแบบออนไลน์ผ่านระบบ Zoom Meeting และ Facebook Live เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และก้าวไปสู่อนาคต แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการด้านวิทยาศาสตร์ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ให้แก่บุคลากรในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และผู้สนใจทั่วไป มีผู้เข้าร่วมงานเสวนาผ่านรูปแบบออนไลน์ทั้งสิ้น จำนวน 175 คน โดยมี ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นประธานกล่าวเปิดงาน กิจกรรมในงานเสวนาประกอบด้วย การบรรยายพิเศษ เรื่อง “เรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อสร้างอนาคต” การเสวนา เรื่อง “ศึกษาอดีต เรียนรู้ปัจจุบัน สู่อนาคตกับวิทยาศาสตร์ไทยสู้ภัยโควิด” และการแสดงนิทรรศการผลงานและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์ของประเทศไทย ซึ่งสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้กล่าวเปิดงานเสวนา ว่ากระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) มีหน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์ที่โดดเด่น 3 หน่วยงาน ได้แก่ กรมวิทยาศาสตร์บริการ (วศ.) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ที่มีทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต อดีตเป็นรากฐานของปัจจุบัน ส่วนปัจจุบันจะกลายเป็นอดีตอย่างรวดเร็ว เพราะฉะนั้นเราจึงต้องทำความเข้าใจและเรียนรู้จากอดีตเพื่อทำปัจจุบันให้ดีขึ้น ฟูทางไปสู่อนาคตที่ดี การได้รับความรู้ ความเข้าใจ ด้านประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงเข้ากับองค์กรด้านวิทยาศาสตร์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน จะสามารถมองภาพอนาคตประเทศไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามนโยบายที่มุ่งประสานศาสตร์ด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงเข้ากับวิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า อว. จะเป็นกระทรวงแห่งการพัฒนาศิลปะวิทยาการทั้งปวง เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ อันเป็นเป้าหมายสำคัญของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ในฐานะเป็นกระทรวงแห่งความรู้ ศิลปะวิทยาการ ผสมผสานทั้งสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ ตลอดจนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างยั่งยืน

การบรรยายพิเศษ เรื่อง “เรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อสร้างอนาคต”

โดยรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พิศุกุมิวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้บรรยายว่า ประวัติศาสตร์ คือ การคิดอย่างมีระบบและหาคำตอบด้วยหลักฐานส่วนวิทยาศาสตร์ คือ การคิดอย่างมีระบบและหาคำตอบด้วยการทดลอง ทั้งประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญและสัมพันธ์กันอย่างแยกขาดกันไม่ได้ เพราะประวัติศาสตร์มีส่วนในการผลักดันการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ในอนาคต ส่วนวิทยาศาสตร์ก็รับข้อมูลจากประวัติศาสตร์เพื่อต่อยอดนวัตกรรมจากการศึกษาข้อมูลที่มีการบันทึกในอดีต ดังนั้น การที่จะต่อยอดไปอนาคตได้จะต้องมีบางสิ่งที่มีมาแล้วตั้งแต่อดีต และการต่อยอดความรู้จะได้รับการยอมรับมากขึ้น เมื่อไม่ดูถูกอดีต

การเสวนา เรื่อง “ศึกษาอดีต เรียนรู้ปัจจุบัน สู่อนาคตกับวิทยาศาสตร์ไทยสู้ภัยโควิด” โดย ดร.นพ.ปฐม สวรรค์ปัญญาเลิศ อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์บริการ ศาสตราจารย์ (วิจัย) ดร.ชุติมา เอี่ยมโชติชวลิต ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย และ ดร.ณรงค์ ศิริเลิศวรกุล ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนบนเวทีประวัติศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์ชาติไทย ประวัติศาสตร์หน่วยงานภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) รวมถึงการเรียนรู้อดีตที่ผ่านมาของหน่วยงาน ภารกิจความรับผิดชอบสำคัญ เรื่องราวที่พบเจอ วิวัฒนาการด้านวิทยาศาสตร์ในแต่ละยุคสมัย จนถึงสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ในปัจจุบัน **ดร.นพ.ปฐม** ได้เล่าถึงประวัติความเป็นมาของกรมวิทยาศาสตร์บริการ จากงานวิเคราะห์แร่สู่งานด้านวิเคราะห์ทดสอบในปัจจุบัน ตลอดจนการพัฒนางานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทย และได้กล่าวถึงคำกล่าวของ ดร.ตัว ลพานุกรม อธิบดีคนแรกของกรมวิทยาศาสตร์บริการที่ว่า **“นักวิทยาศาสตร์ต้องใช้วิจารณญาณ ทำให้ใจเป็นอิสระในการใช้ความคิด ไม่เป็นทาสของความรู้เก่า ๆ มากเกินไป การศึกษานอกโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นเพราะวุฒิที่ได้รับ ไม่ว่าจะระดับใด เป็นเพียงการเริ่มต้นของการศึกษาเท่านั้น”**

ดร.ชุติมา กล่าวว่า **“หัวใจสำคัญของความรู้ คือ การมีความรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งการทำวิจัย จะนำมาซึ่งยอดแห่งความรู้”** นั่นคือหัวใจสำคัญของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) มาโดยตลอด จะเห็นได้ว่าผลงานด้านการพัฒนางานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และหน่วยงานอื่นภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) มีความซ้ำซ้อนกัน แต่ความซ้ำซ้อนนี้เป็นการเสริมซึ่งกันและกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ **ดร.ณรงค์** กล่าวว่า **“โลกของเราเป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว เพียงแต่เราไม่รู้ ไม่เข้าใจ แต่วิทยาศาสตร์ทำให้เรารู้ โดยตั้งสมมติฐานและพิสูจน์ในสิ่งที่เป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ถูกบันทึกอยู่ในเครื่องมือสถาปัตยกรรม วัสดุ หรือธรรมชาติ ถ้าเรารื้อออกมาดู เราจะเห็นว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่ในนั้น แต่ต้องระวังการนำวิทยาศาสตร์เข้าไป ต้องไม่ไปทำลายวัฒนธรรมด้วย”** นั่นหมายความว่า ประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีการตั้งสมมติฐานและการพิสูจน์ด้วยหลักฐานเหมือนกัน แต่ประวัติศาสตร์จะถูกต้องหรือไม่ ต้องใช้การพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ร่วมด้วย ดังนั้นประวัติศาสตร์จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะถ้าเราไม่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ เราจะไม่สามารถต่อยอดไปอนาคตได้ ถ้าเราทิ้งประวัติศาสตร์ เราก็จะไม่รู้ตัวตน ไม่รู้รากเหง้าของตนเอง ทำให้เราไม่สามารถพัฒนางานด้านต่าง ๆ ต่อไปได้ เพราะเราจะบอกว่าสิ่งนั้นไม่ใช่ สิ่งนั้นไม่ดี และไม่คิดต่อ

การจัดแสดงนิทรรศการผลงานและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์ของประเทศไทย

โดยกรมวิทยาศาสตร์บริการ (วศ.) ได้แสดงสมุดบันทึกทางวิชาการของ ดร.ตั้ว ลพานุกรม คู่มือเภสัชกรรมหรือคู่มือวิชาการ Handbuch Der Pharmakognosie เครื่องมือวิทยาศาสตร์ในอดีต เช่น ไฮโดรมิเตอร์ กระจกตบเวลาเรียนสถานศึกษาเคมีปฏิบัติ และเครื่องโรเนียวบัตรรายการ ส่วนสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้แสดงผลงานวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมทางการแพทย์ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เรียนรู้ นำไปปรับใช้ ประโยชน์ ต่อยอดงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในอนาคต

